

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE

FINANCIRANJE VOZIL Z LEASINGOM

BOJANA LENARŠIČ

IZJAVA

Študentka BOJANA LENARŠIČ izjavljam, da sem avtorica te zaključne strokovne naloge, ki sem jo napisala pod mentorstvom dr. Sandre Penger.

V Ljubljani, dne 29.04.2008

Podpis:

KAZALO

UVOD	1
1. POJEM LIZINGA	3
2. POSKUS OPREDELITVE LIZINGA	4
3. RAZVOJ LIZINGA	6
3.1 Prve pojavne oblike lizinga	6
3.2 Sodobni razvoj lizinga	7
4. RAZVRSTITIVNE LIZINGA	8
4.1 Operativni lizing	9
4.2 Finančni lizing	10
5. TVEGANJA	13
6. POGODBA O LIZINGU	15
6.1 Pojem in pravna narava pogodbe o lizingu	15
6.2 Interesi, namen in cilji pogodbenih strank	16
6.3 Lastninska pravica na predmetu	17
6.4 Določitev vsebine pogodbe med lizingodajalcem in dobaviteljem predmeta lizinga	17
6.5 Odvisnost višine obrokov od teka časa in stroškov	18
7. PREDNOSTI IN SLABOSTI LIZINGA	19
8. OSNOVNA RAZLIKA MED LIZINGOM IN POSOJILOM	20
8.1 Prednosti lizinga pred posojilom	21
8.2 Vrednostna primerjava med finančnim lizingom in bančnim posojilom	21
9. SKLEP	23
LITERATURA	25
VIRI	27
PRILOGE	1

UVOD

Zagotavljanje finančnih virov za nemoten potek poslovanja je ena izmed bistvenih nalog podjetnika ter posameznika, ki mora temeljiti na razdelani poslovno-tržni ideji (običajno v obliki natančnega poslovnega načrta). S problemom financiranja se podjetnik sreča že med in ob ustanovitvi podjetja, z razvojem podjetja in vprašanje ali bo poslovanje podjetja financirano z lastnimi sredstvi podjetnika ali pa si bo ta sredstva sposodil, kajti za realizacijo mnogih podjetniških idej in investicijskih programov, ki bi čez nekaj časa lahko prinesli dobiček in nova delovna mesta, navadno zmanjka zlasti obratnega denarja. Zato številne podjetniške ideje velikokrat ostanejo zgolj prazne črke na papirju.

Denar in finančna sredstva so vedno osrednja skrb dobrih gospodarjev tako v obdobjih uspeha, kot v trenutkih ko denarja primanjkuje. Skrbna in preudarna mora biti tudi odločitev in izbira ustreznih finančnih rešitev. Zato si lizing hiše vse bolj prizadevajo, da bi vsaki stranki nakup z njihovo pomočjo postal pozitivna izkušnja.

Nakup avtomobila je precej preprosta stvar, če imaš denar. Potem pride odločitev kako kupiti avto: z gotovino, z bančnim posojilom ali z lizingom¹. Denar na roko je bil vedno najboljši način kupovanja avtomobila za fizične osebe, seveda pa je vprašanje, če si to lahko privoščimo. Danes nakupa z gotovino skoraj več ni, prevladujejo posojila. Lizing je eden izmed možnih oblik financiranja. Lizing, katerega razvoj in obseg sta soodvisna od splošnega gospodarskega razvoja in še bolj od obsega naložb v gospodarstvu, se je razvil kot nadomestni finančni instrument in dopolnjuje bančna posojila. Njegov gospodarski pomen v Sloveniji se je pospešeno povečal v devetdesetih letih, sočasno z uvajanjem tržnih zakonitosti uspešnih svetovnih gospodarstev in kot tak zapolnil praznino v obstoječi finančni ponudbi.

Lizing pogodba kot pravno orodje za uresničitev posla se spreminja v času in prostoru, odvisno od trenutnih potreb ter naravnosti pravnih, davčnih, ekonomskih, finančnih, računovodskih in drugih vidikov. Zaradi tega se pojavlja veliko nasprotujočih si mnenj in stališč glede njegove davčne, ekonomske in pravne narave.

Predmet proučevanja moje strokovne naloge je usmerjen v lizing kot preizkušene in po vsem svetu uveljavljene oblike nakupa poslovnih sredstev, investicijske opreme, avtomobilov in vseh vrst vozil. Okolje večine današnjih podjetij je nepredvidljivo, ni ga možno nadzorovati in tudi ne natančno napovedati, tehnologija se spreminja iz dneva v dan, potrebe po zunanjem financiranju naraščajo, da lahko podjetje drži korak z neizprosno konkurenco. Podjetja se zato vse bolj osredotočajo na to, kako lahko čim hitreje in poceni pridobi finančne vire, ki bodo najboljše ustrezali finančni zmožnosti podjetja. Lastništvo sredstev danes imetniku sredstva ne

¹ Večina držav uporablja angleški izraz »leasing«, ki se je do nedavnega uporabljal tudi v slovenski poslovni praksi. V zadnjem času pa so svoje dodali novinarji in angleški izraz »leasing« poslovenili z lizing, kar bom tudi dosledno uporabljala v zaključnem delu.

prinaša več varnosti, ampak predvsem tveganje in negotovost v obliki hitrega tehnološkega zastaranja in obrabe. Prav zaradi tega lahko sredstvo izgubi več vrednosti, kot ga podjetnik dejansko izkoristi. Sredstva je potrebno maksimalno izkoristiti ter iz njega iztisniti čim več ter na ta način povečati prihodke, dobičke ter prednost pred konkurenco. Prav to je glavni razlog za vzpon financiranja s pomočjo leasinga v svetu in pri nas.

Temeljni cilj naloge je, da vam podrobneje predstavim lizing kot eno izmed oblik financiranja. Poglobila pa se bom bolj v financiranje vozil. Glede na vse omenjeno moram ponovno poudariti, da je lizing iz leta v leto bolj popularen in upravičena odločitev za financiranje nepremičnin, še bolj pa se uveljavlja za financiranje premičnin (vozila,..). Pred odločitvijo o financiranju se je potrebno posvetovati s ponudniki teh financiranj, saj se le tako odločimo za pravo rešitev, za pravo obliko lizinga.

Namen naloge je prikazati posebnosti in prednosti lizinga kot modernega načina financiranja. Kot sem že navedla se bom poglobila v preučevanje lizing vozil (premičnin) ter tu dala nekaj primerjav s krediti bank². Želela bi predstaviti lizing v takšni podobi kot ga poznamo sedaj, saj ima veliko prednosti pred drugimi oblikami financiranja. S spremenjeno zakonodajo pa dobiva tudi drugačno podobo. Še vedno pa ostaja in bo ostal eden izmed boljših in dostopnejših virov financiranja pri nas in v tujini.

Izbrani temi in namenu naloge primerno, zaključno delo temelji na sekundarnih podatkih, kot so dosednji izsledki iz domače in tuje literature o lizingu, internetni viri, podatki združenj in ostalih organizacij povezanih z lizing dejavnostjo ter zakoni in zakoniki povezani s pogodbo o lizingu; obogateno pa je tudi z nekaj primarnimi statističnimi podatki. Da sem prišla do podatkov, s pomočjo katerih sem lahko opravila analizo in pregled stanja na področju lizinga, sem uporabila deskriptivno metodo.

Metode dela, ki sem jih pri izdelavi diplomskega dela uporabila, temeljijo na proučevanju teoretične podlage iz proučevanega področja. Z znanstveno deskripcijo strokovne literature tujih in domačih avtorjev, virov in prispevkov z najnovejšimi teoretičnimi spoznanji s proučevanega področja, analizo in sintezo različnih spoznanj ter induktivno metodo bom pripravila izhodišča, ki bodo omogočila ovrednotenje lizinga kot oblike financiranja.

Struktura zaključne strokovne naloge je sestavljena iz 8 poglavij in zaključka. Skozi prvih osem poglavij poskušam opredeliti temeljne značilnosti lizinga od njegove opredelitve, razvoja, oblik delitve, tveganj in razlike v primerjavi s posojilom. V zaključku poskušam konsekventno strniti misli o lizingu in kvantitativno oceniti njegovo vrednost v primerjavi z posojilom.

² Za lažje razumevanje in ločevanje med lizingom in kreditom bom v nadaljevanju navedla bistvene razlike med lizingom in kreditom

1 POJEM LIZINGA

Lizing, tipični pojem avtonomnega gospodarskega prava, se je v obliki, kot jo poznamo danes, pojavil v ZDA pred več kot 20 leti in se od tam razširil najprej v bližnje države, nato pa še v Evropo in druge države. Danes ga poznajo že skoraj povsod kot gospodarski posel financiranja investicij, predvsem nabave opreme; pogodbo o lizingu pa kot pravno orodje, s pomočjo katerega se takšno ekonomsko razmerje uresniči (Grilc, 1996, str. 158).

Izraz lizing, ki v zadnjih letih pridobiva čedalje več prostora tudi v ekonomski in pravni literaturi, izhaja iz angleškega glagola *to lease*, kar pomeni dati v najem oziroma samostalnika *lease*, ki ga prevajamo z najem ali zakup (Berden, 1977, str. 3). Besedi »to lease« in »lease« izvirata iz francoske besede »lais« (Berden, 1978, str. 13). Beseda leasing je neposredno pomensko neprevedljiva². V Franciji se je kasneje prevajala kot *credit-bail*, kar naj bi pomenilo kreditni zakup, vendar lahko izraz postane sporen, ker kaže na pravno naravo lizinga (Berden, 1977, str. 3). V ostalih državah izraza leasing ne prevajajo.

V slovenski strokovni in drugi literaturi, teoriji in praksi na področju lizinga vlada nedoslednost v poimenovanju. Nedvomno je beseda lizing tujka, ki je prenesena k nam iz anglosaksonskega jezikovnega področja. Vsi poskusi, da bi ta pojem prevedli ali poslovenili, do sedaj niso bili uspešni, saj že zakonodajalec na tem področju ni dosleden. V Zakonu o obligacijskih razmerjih (v nadaljevanju: ZOR) tega pojma ni - uporabljena sta pojma zakup in/ali najem (ZOR, člen 567. do 599. člen). Tudi SRS-ji uporabljajo besedo najem (SRS, str. 1, 10, 13, 18, 24 in 30), prav tako tudi Zakon o davku na dodano vrednost³ (v nadaljevanju: ZDDV). Kljub temu pa Ministrstvo za finance v svojih dodatnih pojasnilih o izvajanju omenjenega zakona uporablja poleg izraza zakup še izraz lizing, ki naj bi bil pojmovno različen od izraza najem.

Lizing ni ne zakup ne najem, čeprav je blizu obema. Prav tako ni prodaja na kredit in ne na obroke, ne lizing z obljubo prodaje, je pa res, da lahko vsebuje elemente vseh naštetih pravnih poslov ter tudi nekaterih drugih, ki tu niso omenjeni.

Dejstvo je, da je potrebno pri lizingu ločiti pravico uporabe ekonomske stvari in pravno lastništvo. Za lizing relacijo je značilno, da uporabnik dejansko ne kupi predmeta lizinga, ampak pravico do njegove uporabe. Lizingodajalcu, ki je pravni lastnik tega predmeta, pa plačuje lizing obroke.

³ Zakon o davku na dodano vrednost (ZDDV, 2006): 6. člen ZDDV navaja pojem najem, 44. člen ZDDV pa pojem lizing.

2 POSKUS OPREDELITVE LIZINGA

Lizing je sodobna, enostavna in učinkovita oblika financiranja trajnih dobrin, ki relativno ohranjajo tržno vrednost (vozil, tehnološke in druge opreme, nepremičnin itd.), zlasti za tiste investitorje, ki s stalnim investiranjem skrbijo za dobro opremljenost in s tem konkurenčnost in razvoj ter jim je uporaba dobrine pomembnejša od pravnega lastništva. Pravno lastništvo predmeta lahko pridobijo šele s celotnim odplačilom (poplačilom) financiranja. Lizing torej ni kredit, lizing je investiranje »financerja« v korist uporabnika.

Lizing je opredeljen različno, in sicer kot zakupna ali najemna pogodba ali kot posebna mešana pogodba sodobnega prava. Pogosto naletimo na definicijo znanega ameriškega strokovnjaka na tem področju Richarda F. Vancila, ki jo v svojem delu Berden (1977, str. 5) povzema takole: *»Lizing je posebna metoda financiranja raznih premičnih in nepremičnih investicijskih dobrin, ki se na osnovi na določen način sestavljene pogodbe ali pogodbenih razmerij dajo v lizing jemalcu le-tega, za določeno dogovorjeno dobo in za dogovorjeno najemnino na tak način, da se te dobrine lahko jemalcem lizinga amortizirajo v času, ki je daljši od časa trajanja pogodbe o lizingu.«*

Tej definiciji Berden očita, da ne razlikuje med pravnimi in ekonomskimi lastnostmi lizinga in daje omejena zgolj na finančni lizing.

Abraham (1983, str. 3) lizing v najširšem smislu razume kot dogovor, ki zagotavlja lizingojemalcu uporabo sredstev, ne da bi imel nad njimi lastninsko pravico. Lizingojemalcu je uporaba sredstev lahko zagotovljena za nekaj ur, dni ali tednov ali za nekajletno obdobje. Amembal in Halladav (1995, str. 239-242) lizing na splošno opredeljujeta podobno kot Abraham, pri čemer dodajata, da bi morala računovodska pravila pri opredelitvi razlikovati med finančnim in operativnim lizingom, davčna zakonodaja med obdavčenim in neobdavčenim lizingom, pravna stališča pa med pravim lizingom in prodajo z lastninskim pridržkom.

Hrastelj (1987, str. 409), ki enači lizing z zakupom (najemom) blaga, poudarja, da je »tujka« lizing posebna oblika mednarodnih gospodarskih odnosov, ki se od drugih oblik razlikuje zaradi načina financiranja. »Lizing je ekonomsko-pravni posel, ki omogoča izkoriščanje določene stvari, dane v lizing, proti plačilu rabnine, ne da bi jemalec lizinga moral to stvar tudi kupiti« (Penko Natlačen 2001).

To je z ekonomskega vidika posebej zanimivo, saj lahko lastnina predstavlja nesorazmerno finančno breme bodisi z vidika cene nabave stvari, stroškov vzdrževanja ali hitrega tehnološkega zastarevanja stvari. Gledano ekonomsko, je lizing gospodarski posel s posebnim načinom financiranja nabave investicijskih dobrin brez angažmaja lastnega kapitala. Zato je lizing priljubljena tema ekonomistov, ki z njim poudarjajo možnosti bolj gospodarsko učinkovitega poslovanja in se na tej podlagi ukvarjajo z nešteto možnostmi pristopov do

načina izračuna najemnine za predmet lizinga. Ta je odvisna od številnih sestavin, ki jih predstavljajo razne vrste stroškov, ki jih bo dajalec lizinga nadomeščal skozi najemnino.

Lizing je posel financiranja investicij, predvsem nabavne opreme, pogodba o lizingu⁴ pa je pravno orodje, s pomočjo katerega se uresniči tako ekonomsko razmerje (Grilc, 1993, str. 67). Bistvena značilnost lizinga je, da gre za posel, pri katerem lastnik opreme oz. lizingodajalec predaja njenemu uporabniku oz. lizingojemalcu pravico uporabe predmeta lizinga proti plačilu določene najemnine oz. lizing obrokov⁵ za pogodbeno časovno obdobje, in na podlagi nekaterih, posebej za lizing razmerje značilnih pogodbenih določil. Gre torej za pogodbo o uporabi stvari proti odplačilu, ki dopušča, da stvar polagoma preide v popolno razpolagalno sfero uporabnika.

Posebnost lizinga je torej v tem, da ima po prenehanju pogodbe o lizingu, sklenjene za določen čas, jemalec lizinga pravico do izbire, da v lizing dano stvar odkupi in postane njen lastnik, lahko jo vrne, lahko podaljša pogodbo ali celo zamenja stvar za novo, če je s pogodbo tako dogovorjeno. Posebnost lizinga je tudi, da ni nikoli sklenjen za nedoločen čas, temveč za čas, ki je krajši kot redna amortizacija predmeta (Penko Natlačen, 2001).

V domači in tuji literaturi obstajajo različne definicije lizinga in njegovih pojavnih oblik, ki se v prostoru in času spreminjajo, in sicer predvsem zaradi njegove raznovrstnosti in izvedbenih oblik (Gerbec & Košir, 1999; Soper et al., 1993; Grant, 1992). Obravnavati ga je potrebno glede na njegove ekonomske, finančne, računovodske, pravne, davčne in druge vidike. Iz vseh teh pogledov ugotovimo, da je lizing posebna oblika financiranja opredmetenih osnovnih sredstev, ki jih lizingojemalec izbere pri proizvajalcu oziroma dobavitelju le-teh, lizingodajalec pa jih na podlagi posebne pogodbe v zameno za določeno nadomestilo daje v koriščenje lizingojemalcu. Lizingojemalec ima ta sredstva v posesti in uporabi, lizingodajalec pa obdrži nad osnovnimi sredstvi pravno lastništvo. V bistvu gre za financiranje uporabe določenega sredstva in ne nakupa, res pa je, da lastništvo lahko preide na lizingojemalca.

Pogodbo o lizingu bi lahko poimenovali tudi kot pogodbo modernega gospodarstva, ki je nastala s pomočjo mednarodne prakse, v Sloveniji pa predstavlja mešano rabokupno pogodbo, po nekaterih teoretikih posebno vrsto pogodbe o lizingu oziroma najemne pogodbe.

Lizing je v različnih državah natančno opredeljena (v nekaterih državah tudi uzakonjena) oblika najema oziroma nakupa prek najema, celo posojil itn., kar je v Sloveniji zaradi raznovrstnosti že obstoječih in še na novo nastajajočih različic lizinga nemogoče povzeti v jedrnatejši definiciji.

⁴ Ravno tako kot lizing tudi angleški izraz »leasing contract« domači avtorji različno prevajajo. Sama bom uporabljala izraz pogodba o lizingu. Pogodba o lizingu je definirana kot »pogodba, s katero se lizingodajalec zaveže, da bo kupil stvar, ki jo lizingojemalec izbere pri njem ali pri neki tretji osebi, proizvajalcu, ter mu jo dal v najem, torej v uporabo in uživanje, le-ta pa mu bo uporabo plačal« (Car, 1997, str. 3).

⁵ V zaključnem delu bom namesto mesečne najemnine, ki jo mora lizingojemalec plačati za pravico uporabe predmeta lizinga, uporabljala izraz lizing obrok.

3 RAZVOJ LIZINGA

3.1 Prve pojavne oblike lizinga

Tradicija lizinga v takšni ali drugačni obliki je že zelo dolga. »Prvi lizing posli so bili zapisani na glinastih tablicah leta 2000 pr. n. š. v starodavnem sumerskem mestu Ur, kjer so duhovniki dajali v najem kmetijska orodja in zemljo kmetom« (History of Leasing, 24.4.2008). Takrat so Sumerci že uporabljali določeno obliko lizing poslov. Po nekaterih virih se je okoli leta 450 do 400 pr. n. š. v mestu Nippur, severozahodno od Babilona, družina Murashu pričela ukvarjati z leasingom zemljišč, kmetijske in volovske opreme ter semen in se kot taka razvila v znano bančno in lizing hišo.

»Najem (charter oziroma lizing) ladij je bil uveljavljen v času Feničanov« (Gerbec & Košir, 1999, str. 15).

Leta 1066 pr. n. š. sta norveški kralj in Vojvoda Normandije nepričakovano in predrzno napadla Anglijo. Po dveh tednih vojskovanja sta obe floti dosegli obalo Anglije. Norveški kralj in Vojvoda Normandije nista imela dosti novih ladij, niti nista imela dosti časa in finančnih virov za izgradnjo novih ladij ali za financiranje tako resne vojaške operacije. Zagato sta rešila na lahek način: pomagala sta si z lizingom flote in orožja in tako uspešno izpeljala »poslovni načrt« (http://www.leasing.ru/en/benefit/leasing_history/, 24.4.2008).

Kasneje v antiki so Babilonci, Egipčani, Grki in Rimljani uporabljali lizing osebne lastnine, saj jim je bil včasih edina možna oblika financiranja nabave opreme, zemlje in živine. V času Rimljanov, v Justinijanovem zakoniku v knjigi III zasledimo prva podrobna pravila, ki so ločevala med finančnim in operativnim lizingom, kar je vrhunec razvoja lizinga v antiki.

»Finančni lizing zemljišč in stavb je bil popularen v srednjeveški Evropi zaradi strogega zakona in prepovedi pri dedovanju svobodne lastnine« (Stepan 2000, str. 5). Široko razširjena praksa tedaj je bila najem konjev, opreme in pripomočkov za naporno delo na zemlji. V 19. stoletju smo pričali veliki rasti zakupov oziroma najemov, kar je posledica povečanega obsega stvari, ki jih bilo možno zakupiti ali najeti. Lizing v današnji obliki se je začel razvijati v Združenih državah Amerike. »Prvo registrirano lizing podjetje na svetu je bilo Birmingham Wagon Company, ustanovljeno leta 1855. Ukvarjalo se je z lizingom železniških vagonov za premogovnike in rudnike za določeno obdobje med petimi in osmimi leti« (Clark 1990, str. 1). Prve zakonske reference, ki se nanašajo na lizing opreme, je mogoče najti že leta 1284 v Statutu Wales (Soper, Munro, Cameron 1993, str. 13). V ZDA se je fenomen lizinga dokončno uveljavil proti koncu 19. stoletja. Pomembno leto v kronološkem pregledu razvoja lizinga je

leto 1877. Takrat je ameriška družba Bell Telephone System začela dajati svoje produkte v najem⁶. To je prva letnica, ki se pojavlja v delih o zgodovini razvoja modernega lizinga.

Z začetkom 20. st. se je začel v Evropi in ZDA razvijati lizing določenih vrst blaga (npr.: strojev za izdelavo čevljev, telefonske opreme itn.), saj so proizvajalci verjeli, da bodo s ponudbo primernega načina odplačevanja na obroke povečali svojo ponudbo. Prakso lizinga so kasneje prevzela tudi druga močnejša podjetja kot pomemben vir financiranja.

V literaturi so navedeni različni začetki lizinga. Največkrat se navaja ZDA za državo, od koder leasing izvira. Sama menim, da ne smemo pozabiti na obdobje antike in srednjega veka, ki sta prav tako doprinesla pomemben delež izkušenj, na katerih se je v 20. stoletju začel razvoj lizinga, kot nam je znan danes.

3.2 Sodobni razvoj lizinga

Sodobni lizing se širi po drugi svetovni vojni z začetkom ustanavljanja samostojnih lizing družb, ki prevzamejo vlogo posojevalca denarja, katero sicer opravljajo banke in neodvisne finančne ustanove. Najhitreje se je lizing širil v tistem času prav v ZDA, kar ni naključje, saj so finančne potrebe presegle ponudbo, pojavila se je tudi povečana težnja po najemanju kapitala in produkcijskih sredstev. Med druge vzroke lahko štejemo še: pomanjkanje srednjeročnih kreditov, strogo davčno politiko na področju amortizacije, uspevajoče gospodarstvo z bogatim profitom in pritisk na podjetja zaradi potrebe po hitri obnovi produkcijskih sredstev, kar je rezultat hitrega razvoja znanosti (Lipoid 2002, str. 9).

Prva sodobna lizing družba v ZDA je bila ustanovljena leta 1952, in sicer United States Leasing Corporation v Kaliforniji in je imela do leta 1964 v ZDA že 23 podružnic. Po letu 1955 se je število tovrstnih lizing podjetij v okolici San Francisca precej povečalo. Lizing je postajal raznovrstnejši po oblikah in po udeležencih. Z lizing posli so se ukvarjale vedno bolj specializirane ustanove, ki so kupovale opremo po zahtevah končnih uporabnikov in jim jo dajale v lizing proti plačilu rabnine (najemnine), sestavljene iz amortizacije, stroškov in dobička lizing družbe. Leta 1960 je bilo po podatkih v ZDA že okoli 800 lizing družb. To število se je leta 1964 zmanjšalo za približno 500 družb (Lüssi 1966, str. 17), kar so povzročili: proces koncentracije, vedno večja konkurenca na tem področju ter obveza dajalca lizinga, da pri vsakem lizing poslu deponira določen odstotek vrednosti posla. V Evropi je bilo prvo lizing podjetje, imenovano Leasing A. G., ustanovljeno leta 1958 v Švici, leta 1961 so bile ustanovljene lizing družbe v Franciji in Italiji, leta 1962 v ZR Nemčiji in Belgiji. Po letu 1960 se je tako kot v Evropi »začelo ustanavljanje lizing podjetij tudi v Aziji, Avstraliji, in Afriki, tako rekoč po celem svetu« (Stepan 2000, str. 6).

⁶ Obstaja dvom ali je šlo za navaden najem ali lizing.

V osemdesetih letih se na področju lizinga začenja spreminjati tudi struktura lizing dejavnosti; zakonodajna obravnava lizinga se začenja prilagajati novim razmeram v gospodarstvu. V devetdesetih letih prihajajo v ospredje mednarodni vidiki lizinga, zlasti prakse in spodbude k mednarodnemu sporazumevanju in poenotenju pravil poslovne prakse na področju lizinga in na tak način skušajo rešiti problematiko lizinga. To je razlog za razvoj številnih mednarodnih lizing združenj, med katerimi Gerbec in Košir (1999, str. 27) navajata naslednje: Inštitut za unifikacijo mednarodnega zasebnega prava (v nadaljevanju UNIDROIT), IFC, UNIDO, Leaseurope, Asialease, Felalease.

4 RAZVRSTITVE LIZINGA

Lizing se pojavlja v številnih oblikah, ki so na prvi pogled neomejene in jih ni potrebno podrobneje obdelovati, saj zanje velja postulat avtonomije volje strank in splošna pravila obligacijskega prava. Razvrstitev lizinga je več vrst, v osnovi pa ga razvrščamo v finančni in operativni lizing. Glede na stranke lizinga in njihove medsebojne odnose, lizing nadalje delimo na neposredni (direktni) in posredni (indirektni) lizing⁷.

Poleg teh delitev lizinga avtorji⁸ obravnavajo še številne druge, in sicer:

- glede na čas trajanja ločijo kratkoročni (*short-term*), srednjeročni in dolgoročni (*long-term*) lizing;
 - o *kratkoročni*: praviloma traja do treh let, za razliko od kratkoročnih finančnih transakcij, pri katerih je arbitrarno določena meja eno leto;
 - o *srednjeročni*: z obdobjem trajanja od treh do petih let⁹;
 - o *dolgoročni*: sem sodijo posli, sklenjeni nad pet oziroma sedem let.
- glede na predmet pogodbe poznajo lizing potrošnih dobrin, premičnih investicijskih dobrin in nepremičnih investicijskih dobrin;
- glede na sedež podjetja ločijo uvozni (*import*) in izvozni (*export*) lizing; po posamičnih pogodbenih obveznostih omenjajo še časovno omejen (*term*) lizing in obnoven (*revolving*) lizing;
 - o *časovno omejen lizing*: pri tem lizingu je obdobje natančno opredeljeno in določeno, po izteku tega obdobja pa mora lizingojemalec predmet lizinga obvezno vrniti lizingodajalcu, torej nima možnosti podaljšanja pogodbe o lizingu ali odkupa predmeta lizinga;
 - o *obnoven lizing*: za ta lizing je značilen izrecen dogovor pogodbenih strank, da se po izteku dogovorjenega roka pogodb o lizingu obvezno obnovi. Pogosto je

⁷ Pri posrednem (indirektnem) lizingu sodelujejo tri pogodbene stranke, in sicer lizing podjetje (lizingodajalec), lizingojemalec (uporabnik predmeta lizinga) ter dobavitelj oziroma proizvajalec predmeta, danega v lizing. Lizing podjetje je pri posrednem lizingu specializirana finančna družba, ki v svojem imenu in za svoj račun kupi predmet lizinga od dobavitelja oziroma proizvajalca in ga da v uporabo lizingojemalcu, »na podlagi njegove neposredne zahteve in izbire dobavitelja ter predmeta lizinga« (Gerbec & Košir, 1999, str. 37).

⁸ Medicus 1985, str. 252; Grilc 1996, str. 159; Simic 1989, str. 2-3.

⁹ Nekateri avtorji navajajo trajanje tudi do sedem let.

- pri teh pogodbah vključena tudi klavzula, ki določa, da lizingodajalec ob podaljšanju lizing obdobja zamenja dotedanji predmet z novejšim iste vrste;
- glede na obveznosti lizingodajalca naštetojajo neto (**net**) lizing in bruto (**gross**) lizing;
 - o **neto**: oblika lizinga, pri kateri nosi celotno odgovornost glede vzdrževanja predmeta lizinga lizingojemalec;
 - o **bruto**: oblika lizinga, pri kateri lizingodajalec v celoti ali delno (odvisno od medsebojnega dogovora) prevzame obveznosti glede zavarovanj, vzdrževanja, popravil, servisiranja predmeta lizinga in drugo.
 - po državni pripadnosti lizing podjetja poznajo lizing prek državnih meja (**cross-border leasing**) in **off shore leasing**, kjer lizingojemalec in lizingodajalec prihajata iz iste države.

Drugi avtorji razvrščajo lizing bolj ali manj podobno, nekateri navajajo še več delitev, drugi manj, za nekatere so določene oblike lizing poslov posebne, spet za druge zgoraj omenjena razvrstitve lizing poslov ni dovolj podrobna in jo dopolnjujejo itn¹⁰. Tako na primer Van Horne (1992, str. 534-538) razdeli lizing po načinu financiranja na »**sale-and lease-back**«, direktno pridobitev ter na »**leveraged** lizing«; publikacija Analysis of Equipment Leasing Contracts (1984, str. 4-9) razvršča lizing na: »**non-pay-out** lizing«, »**full-pay-out** lizing«¹¹, operativni in finančni lizing. Filiplič (1973, str. 64-69) navaja tudi razvojni lizing. V vrsti držav pa v okviru operativnega in finančnega lizinga ločijo še med kapitalnim in dejanskim lizingom (Clark, 1985, str. 18).

4.1 Operativni lizing

Operativni lizing je vrsta posla, kjer lizingojemalec vzame na lizing predmet pogodbe z namenom koristne uporabe in brez cilja pridobiti lastništvo nad predmetom pogodbe po preteku pogodbe. Pri operativnem lizingu je za razliko od finančnega lizinga »čas veljavnosti pogodbe krajši od uporabne življenjske dobe predmeta lizinga« (Car, 1997, str. 3), zato lizingodajalec amortizira le del svojih investicijskih stroškov. Predmet lizinga je lahko dan v lizing istemu lizingojemalcu ali različnim lizingojemalcem več kot enkrat. S tem lizingodajalec povrne »svoje naložbe v sredstvo lizinga in /.../ doseže stopnjo donosa na svoj kapitalski vložek« (Car, 1997, str. 4).

Med bistvenimi značilnostmi operativnega lizinga je pravica do preklica pogodbe, kar pri drugih oblikah pogodbe o lizingu ni možno ali pa je možno s soglasjem obeh strank pogodbe. O odstopu od pogodbe je lizingojemalec dolžan obvestiti lizingodajalca in se držati odpovednega roka, če je ta v pogodbi določen. Lizingodajalec pri tej vrsti lizinga prevzame poslovne storitve, kot so: stroški vzdrževanja, šolanja osebja, zavarovanja, tveganje

¹⁰ Berden 1977, str. 43-50; Berden 1978, str. 50-54; Bogomolec 1996, str. 4, 8, 9, 10; Car 1997, str. 4-7, Gerbec & Košir 1999, str. 34.42.

¹¹ Oblika lizinga, pri kateri lizingodajalec v okviru ene same pogodbe o lizingu popolnoma amortizira predmet pogodbe in uresniči vse možne koristi iz naslova lastništva nad predmetom pogodbe.

zastarevanja predmeta pogodbe, izgube oziroma uničenja predmeta pogodbe, plača dajatve in stroške licence. »Vsi ti stroški in tveganja so že vračunani v obroke« (Bogomolec, 1996, str. 6), ki so temu primerno višji.

Operativni lizing je navadno kratkoročni vir financiranja na trgih, ki so zaključili razvojni proces in zahtevajo lizingojemalca, specializiranega za določene skupine stvari (predmet pogodbe o lizingu je stvar). Ta vrsta lizinga se v širokem obsegu uporablja za financiranje: stvari, ki so izpostavljene hitrim tehnološkim spremembam; komercialnih trgovinskih stvari, ki imajo dolgo ekonomsko življenje; delovnih strojev; mornarskih in letalskih transportnih stvari, kjer so lizingojemalci fleksibilnega značaja in za nakup premoženja niso kreditno sposobni, njihov položaj pa jim dolgoročnega financiranja ne dovoljuje. Po koncu trajanja pogodbe o operativnem lizingu ima lizingojemalec naslednje možnosti: da vrne predmet, dan v lizing, da obnovi pogodbo ali nadgradi predmet pogodbe. »Operativni lizing je zaradi krajšega trajanja in predvsem zato, ker ne stremi k poplačilu polne amortizacije« (gre za t. i. non-pay-out-contract oziroma delno amortizacijsko pogodbo) »podoben najemu« (Grilc, 1996, str. 161).

4.2 Finančni lizing

Finančni lizing »je čista finančna operacija, ki se izpelje s posebno angažiranimi finančnimi sredstvi prek specializiranih finančnih organizacij med proizvajalcem in jemalcem« (Grilc, 1996, str.). Pri tej obliki lizinga pride lizingojemalec do »lastništva nad predmetom lizinga« (za možnost lastništva na predmetu lizinga po poteku pogodbe se ponavadi odloči že na začetku ob sklepanju pogodbe) »s pomočjo odplačevanja ponavadi enakih mesečnih obrokov na neko dogovorjeno obdobje« (Finančni lizing, 24.4.2008). Pri razlagi finančnega lizinga se pojavlja največ nejasnosti, saj se ga v teoriji in praksi pogosto »enači s indirektnim lizingom« (Berden 1978, str. 53). Te nejasnosti dodatno povečuje dejstvo, da se pojavlja veliko modalitet finančnega lizinga. Tako npr. Clark (1985, str. 50-54) navaja naslednje:

1. lizing brez možnosti odkupa;
2. lizing z možnostjo nominalnega nakupa;
3. lizing z avansi leasing obrokov in z možnostjo nominalnega odkupa;
4. lizing z začetnim lizing obrokom in z možnostjo nominalnega odkupa;
5. lizing z avansom lizing obroka in s substančno možnostjo odkupa;
6. lizing s sporazumom o delitvi preostale vrednosti.

Lizingojemalec ima pri finančnem lizingu pravico do uporabe predmeta pogodbe (= ekonomski lastnik), lizingodajalec pa obdrži pravni naslov (= pravni lastnik). Za to obliko lizinga je značilno, daje seštevek obrokov, ki jih plača lizingojemalec, večji od nabavne cene predmeta, danega v lizing. Lizingodajalec amortizira svoje investicijske stroške v celoti; lizing obroki pa mu prinesejo tudi zahtevan donos. To je po besedah Grilca (1996, str. 160) »tipični finančni lizing - t.i. popolna amortizacijska pogodba (full-pay-out contract)«. Za

tovrstno obliko lizing posla se lizingojemalec odloči, če bo predmet lizinga potreboval celoten čas njegove življenjske dobe; ko je predmet lizinga prilagojen posebej za njegove potrebe; ko pričakuje, da predmet lizinga ne bo tehnološko zastarel; in če bo njegova cena v času trajanja pogodbe o lizingu ostala ista. Finančni lizing s pravnega vidika večinoma vključuje tri stranke, poleg lizingodajalca in lizingojemalca indirektno še dobavitelja oziroma proizvajalca predmeta lizinga.

Ko se podjetje ali zasebnik odloči za financiranje s finančnim lizingom, se začne za pogoje in ceno pogovarjati s dobaviteljem oziroma proizvajalcem predmeta pogodbe. »Po uspešnih pogovorih lizingodajalec kupi premoženje in ga v skladu s pogodbo da v lizing lizingojemalcu« (Bogomolec, 1996, str. 6, 7).

Pri pogodbi o finančnem lizingu stranki določita obdobje trdnosti pogodbe, v katerem nobena od strank ne sme enostransko odstopiti¹². Ta značilnost je bistvo finančnega lizinga (Clark, 1990, str. 15; Blagojevič, 1973, str. 228). Stroške vzdrževanja in zavarovanja predmeta pogodbe v praksi običajno nosi lizingojemalec, saj gre za finančno operacijo, v nasprotju z operativnim lizingom, kjer gre za investicijsko odločitev. Ob izteku lizinga pogodba določa naslednje tri možnosti: vrnitev predmeta, danega v lizing, obnovitev pogodbe za še eno leto ali pa odkup predmeta pogodbe. Če lizingojemalec ne izkoristi zadnjih dveh naštetih možnosti, »lahko lizingodajalec obdrži opremo v svoji lasti in je v tem primeru upravičen do preostale vrednosti« (Car, 1997, str. 5). Slovenski Inštitut za revizijo je leta 1999 izdal stališče finančnem lizingu 1, ki določa, da o finančnem lizingu praviloma govorimo v vseh primerih, ko je izpolnjen eden od naslednjih pogojev (Stališča in pojasnila slovenskega inštituta za revizijo, Stališče I-Finančni najem 1999, str. 2):

- Z lizingom se ob koncu trajanja lizinga lastništvo prenese na lizingojemalca, če to nedvoumno izhaja iz pogodbe o lizingu.
- Lizingojemalec ima možnost kupiti predmet pogodbe po ceni, ki naj bi bila po pričakovanju precej manjša od poštene vrednosti¹³, na dan, ko je to možno izrabiti.
- Trajanje lizinga se ujema z večjim delom dobe koristnosti predmeta pogodbe. Za finančni lizing gre, če je lizing obdobje 75 odstotkov dobe koristnosti sredstva pri lizingojemalcu ali daljše. Če lizing obdobje ni 75 odstotkov dobe koristnosti osnovnega sredstva ali daljše, pa je v pogodbi določena možnost podaljšanja na ta odstotek oziroma dlje, in je pričakovati, da bo do tega dejansko prišlo, prav tako govorimo o finančnem lizingu. Na koncu lahko pride do prenosa lastništva ali pa ne.
- Ob začetku lizinga je sedanja vrednost najmanjše vsote rabnin (najemnin)¹⁴ večja ali skoraj enaka kot celotna poštena vrednost predmeta lizinga.

¹² Lizingodajalec lahko to stori samo v primeru, če lizingojemalec ne izpolnjuje svojih obveznosti.

¹³ Slovenski računovodski standard (v nadaljevanju SRS) 1 - Opredmetena sredstva 1999, str. 7: »Poštena vrednost je znesek, za katerega je možno zamenjati opredmeteno sredstvo med dobro obveščanim in voljnimi prodajalcem ter dobro obveščanim in voljnimi kupcem, po tržni ceni na konkurenčnem trgu.«

¹⁴ SRS 1 - Opredmetena osnovna sredstva 1999, str. 7: »Znesek, ki ga lizingojemalec plača ali ga mora plačati lizingodajalcu v času trajanja pogodbe.«

- Za finančni lizing gre v vseh tistih primerih, ko je sklenjena pogodba o lizingu, s katero da lizingodajalec v lizing predmet pogodbe, ki je proizveden izključno za potrebe lizingojemalca in ima le zanj ekonomski pomen po izteku pogodbe.
- Vsak lizing, ki ni finančni, je operativni lizing.

Tabela 1 : Razlikovanje med finančnim in operativnim lizingom

MERILO	FINANČNI LIZING	OPERATIVNI LIZING
Pogodbena doba lizinga	Ponavadi pokriva večji del uporabne življenjske dobe predmeta lizinga	Predmet lizinga se v njegovi uporabni življenjski dobi večkrat da v lizing
Odpoved pogodbe	Je ni mogoče odpovedati, lizingojemalec mora ob predčasni prekinitvi plačati sedanjo vrednost še neplačanih obrokov	Pogodbo je mogoče odpovedati brez večjih posledic za lizingojemalca
Vzdrževanje in zavarovanje predmeta lizinga	Krije lizingojemalec	Običajno oziroma lahko krije lizingodajalec
Tveganja, povezana z lastništvom; to so izguba, okvare, zastarelost, velikost preostale vrednosti nosi	Lizingojemalec	Lizingodajalec
Prodaja predmeta lizinga	Lizingojemalec pri njej sodeluje	Je v rokah lizingodajalca
Iztržek od prodaje predmeta lizinga pripada	Večji del lizingojemalcu	Izključno lizingodajalcu

Vir: Gent, Grant, 1992, str. 16-17.

V zadnjih letih se kot vedno bolj pomembna različica finančnega lizinga pojavlja lizing z delno amortizacijo, kjer lizing obroki ne pokrivajo vseh investicijskih stroškov lizingodajalca. Takih pogodb je pri nas zelo malo, ker ima lizingojemalec tudi pri taki vrsti pogodbe o lizingu možnost, da plača razliko do polnega doplačila stroškov ali da odkupi predmet pogodbe, če doplača del cene. Finančni lizing je najbolj tipična modaliteta lizinga v Evropi in pri nas, kjer predstavlja večino sklencejnih poslov. Kot zanimiv podatek velja hkrati tudi poudariti, »da se večino poslov v ZDA sklene v obliki operativnega lizinga« (Rosenberg 1974, str. 131).

5 TVEGANJA

Tveganje lahko opredelimo kot vsako neželjeno zmanjšanje gospodarskih koristi podjetja. Je torej možnost neprijetnega odmika od načrtovanih ciljev podjetja in je posledica negotovosti ocen razvoja dogodkov v prihodnosti kot tudi nepopolnosti informacij, ki jih vodstvo uporablja za sprejemanje poslovnih odločitev (Berk et al., 2005, str. 9). Tveganja se izražajo kot nezaželena, tako negativna kot pozitivna gibanja opazovanih spremenljivk, torej je lahko dejanski donos manjši ali večji od pričakovanega (Berk et al., 2005, str. 55).

Posojanje sredstev, še posebno za posameznega varčevalca, ki sredstva posoja neposredno, je tvegana dejavnost. Ne glede na boniteto kreditojemalca (tudi lizingojemalca) obstaja možnost nevrčila izposojenega zneska zaradi negotovosti, ki spremlja vsako investicijo. Hkrati pa je prevzemanje tveganja glavni vir zaslužka za finančno institucijo. Brez prevzemanja tveganja finančne institucije ne bi obstajale.

Lizing hiše so največkrat ustanovljene kot hčerinske družbe domačih ali tujih poslovnih bank. Za svojo dejavnost potrebujejo veliko finančnih sredstev. Ker niso banke, ne morejo sprejemati depozitov, zato se morajo financirati podobno kot vsako drugo podjetje. Glede na to, da so v lasti bank, jih s finančnimi sredstvi v obliki kreditov ali celo lastniškega kapitala oskrbujejo njihovi lastniki - banke. Seveda ni izključeno, da se zadolžujejo pri drugih bankah, izdajajo obveznice ali druge vrednostne papirje. Tveganje najlaže ponazorimo z verjetnostno porazdelitvijo, največkrat zaradi lažje predstave kar normalno, kjer lahko celotno odklanjanje dogajanja od pričakovane vrednosti opišemo z dvema parametroma - pričakovano vrednostjo in standardnim odklonom. Pri takšni porazdelitvi so vse potencialne realizacije za prihodnje obdobje v območju, ki se navzdol in navzgor za tri standardne odklone razlikuje od povprečja. Pri tem je standardni odklon mera za variabilnost oziroma nestanovitnost pojava. Večja ko je vrednost standardnega odklona, večja je variabilnost pojava, kar pomeni, da je merjena spremenljivka bolj tvegana. Tveganju je izpostavljeno vsako podjetje, med seboj pa se podjetja razlikujejo po izpostavljenosti posameznim dejavnikom glede na nagnjenost k tveganju in seveda tudi glede na dosežene izide (Berk et al., 2005, str. 57).

Finančne institucije (tudi lizing hiše) lahko k upravljanju s tveganjem pristopijo na tri načine (Ribnikar, 1994, str. 15):

1. **aktivno sprejemanje tveganja** je najpogostejši pristop bank k izpostavljenosti tveganju. Finančna institucija izkoristi dejstvo, da večina ekonomskih subjektov negativno gleda na tveganje (ang. risk averse) in da je pripravljena plačati instituciji za prevzem tveganja. Finančna institucija služi prav z aktivnim upravljanjem tveganja. Bistveno pri tem je, da zna tveganje izmeriti in s tem določiti ceno, ki jo zaračuna tistim, od katerih prevzame tveganje.
2. **pasivno sprejemanje tveganja**, kjer finančna institucija v upanju, da bo gospodarska situacija stabilna, ne podvzame nikakršnih zaščitnih ukrepov pred tveganjem. Tako se tudi ogne plačilu stroškov zavarovanja pred njim.

3. **prenos tveganja** na druge finančne institucije z uporabo ustreznih finančnih instrumentov, kot so zamenjava (ang. swap), terminske pogodbe in opcije. V praksi je zelo redko mogoče prenesti celotno izpostavljenost tveganju na druge. Poleg tega pa je prenos izpostavljenosti tveganju na druge povezan z velikimi stroški.

Lizing hiša na nek način specializirano pokriva eno izmed dejavnosti poslovne banke, zato je pomembno, da pristopi k upravljanju tveganja na enak način. V prečiščenem besedilu Zakona o bančništvu (2003) so zapisane tri točke, ki določajo, kako mora banka (in prav tako lizing hiša) obvladovati tveganje, in sicer:

1. Banka mora zagotoviti, da vedno razpolaga z ustreznim kapitalom glede na vrste in obseg storitev, kijih opravlja, ter tveganja, ki jim je izpostavljena pri opravljanju teh storitev.
2. Banka mora poslovati tako, da tveganja, ki jim je izpostavljena pri posameznih oz. vseh vrstah poslov, ki jih opravlja, nikoli ne presežejo omejitev, določenih z zakonom.
3. Banka mora poslovati tako, da je sposobna v vsakem trenutku pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti (likvidnost) ter da je trajno sposobna izpolniti vse svoje sposobnosti (solventnost).

Dejavnost lizing hiše je v veliki meri podobna poslovanju poslovne banke. Zato si pogledjmo, s katerimi vrstami tveganj se pri svojem delovanju soočata poslovna banka in lizing hiša. V strokovni literaturi lahko najdemo različne delitve tveganj bančnega poslovanja:

Ribnikar (1994, str. 17) tako npr. tveganja bančnega poslovanja deli na;
poslovna tveganja, kamor sodijo: kreditno tveganje in tveganje spremembe obrestne mere; tveganje spremembe deviznega tečaja ter likvidnostno, tržno, operativno in fiducirano¹⁵ tveganje; finančna tveganja, ki so povezana s kapitalskim tveganjem banke.

Graddy in Spencer (1990, str. 39-41) razdelita bančna tveganja na:
finančno tveganje, ki predstavlja tveganje za lastnike banke. Čim večji je delež dolžniškega kapitala v banki oziroma čim večji je finančni vzvod (financial leverage), tem hitreje lahko banka zabrede v likvidnostne težave in nesolventnost, saj zaradi majhnosti lastniški kapital nezadostno opravlja svojo funkcijo prvega prestreznika oziroma blažitelja (ang. cushion) izgub na aktivih (lahko govorimo tudi o ang. »air-bag« funkciji lastniškega kapitala), poslovno tveganje, ki izvira iz normalnega bančnega poslovanja in se deli na likvidnostno, kreditno, tržno (investicijsko) tveganje, operativno tveganje, tveganje prevare in fiducirano tveganje.

Nedvomno bi lahko našli še veliko vrst tveganj, s katerimi se lizing hiše srečujejo pri opravljanju svoje dejavnosti (Končina, 1997, str. 93-94). Po raziskavah Banke za mednarodne poravnave (BIS) je kreditno tveganje še vedno največjega pomena, saj naj bi kar 50 - 60%

¹⁵ Fiducirano tveganje pomeni, da bo morala banka povrniti škodo v primeru, če se dokaže, da z zaupnimi sredstvi svojih komitentov ni ravnala po načelu dobrega gospodarja.

vseh problemov izhajalo iz tega naslova. Zato se bom v nadaljevanju podrobneje posvetila analizi kreditnega tveganja, kateremu lizing hiša pri obvladovanju tveganja največkrat posveča največ pozornosti in kateremu je tudi najbolj izpostavljena. Kreditiranje gospodarstva¹⁶ namreč predstavlja glavno dejavnost lizing hiše in z njo ustvarja tudi največ zaslužka.

6 POGODBA O LIZINGU

6.1 Pojem in pravna narava pogodbe o lizingu

Področje obligacijskega pogodbenega prava ni omejeno samo na zakonsko urejene pogodbene tipe, saj zanj veljata načeli avtonomije strank in dispozitivnosti. To pomeni, da lahko subjekti, ki nastopajo v pravnem prometu sami odločajo, ali bodo vstopali v pogodbeno razmerja in kakšna bodo vsebinsko ta razmerja. Lahko pa tudi po svoji volji spreminjajo vsebino klasičnih pogodb z dodajanjem novih elementov; ali z mešanjem, sestavljanjem in zlaganjem različnih pogodbenih tipov v novo celoto. Na ta način se je v mednarodni gospodarski praksi razvila vrsta pogodb sodobnega avtonomnega gospodarskega prava, ki se zaradi izvora v anglosaksonskem svetu navadno končajo s končnico -ing, na primer: *leasing, franchising, factoring* itn.

V to vrsto pogodb uvrščamo tudi pogodbo o lizingu, ki ima tipične značilnosti t. i. inominatnih pogodb civilnega in gospodarskega prava. Pogodba o lizingu namreč ni posebej urejena v civilnem zakoniku ali v posebnem zakonu, pojavlja se v številnih pojavnih oblikah, ima neizdelano pravno naravo in vsebino, zaradi česar je v judikaturi (Grilc, 1996, str. 88) »subsumpcijski, kvalifikacijski in klasifikacijski problem«.

Berden (1977, str. 6) v svojem magistrskem delu poda naslednjo definicijo pogodbe o lizingu:

Pogodba o lizingu je pogodba, s katero se dajalec lizinga zaveže, da bo jemalcu lizinga prepustil stvar, ki jo ta izbere pri njem ali pri neki tretji osebi, proizvajalcu ali prodajalcu, in jo v tem primeru dajalec lizinga kupi z namenom najema, v uporabo ali uživanje, le-ta pa mu bo to uporabo plačal.

Cigoj (Berden, predgovor 1977a, str. 7) opredeli pogodbo o lizingu kot »pogodbo o uporabi stvari proti odplačilu, ki dopušča, da stvar polagoma preide v popolno razpolagalno sfero uporabnika«. Habjan (1991, str. 62) pogodbo o lizingu definira nekoliko natančneje iz ekonomskega vidika kot pogodbo, s katero »se dajalec lizinga obvezuje, da bo dal jemalcu lizinga v uporabo določeno opremo oziroma sredstvo za proizvodnjo, poslovno zgradbo ali zemljišče, in sicer za določeno časovno obdobje in v zamenjavo za plačilo dogovorjenih obrokov lizinga za to uporabo.«

¹⁶ Lizing hiše financirajo nakupe tako fizičnim kot pravnim osebam.

Za poslovno in sodno prakso je pomembno vsaj grobo poznavanje pravnih izhodišč za analizo in presojo posameznih vrst pogodb o lizingu, saj ta lahko bistveno prispevajo k rešitvi še vedno odprtih vprašanj o pravni naravi in reševanju določenih sestavin teh pogodb. Potrebno je upoštevati zlasti naslednje:

6.2 Interesi, namen in cilji pogodbenih strank

Pri pogodbi o lizingu je nujno upoštevati tipične značilnosti interesnih položajev pogodbenih strank. To je zaradi različnosti vrst lizinga ter prepletanja pravnih, ekonomskih in dejanskih značilnosti v pogodbi zelo težavno. »Pri finančnem posrednem lizingu (tristrano razmerje) je tipičen interes lizingodajalca financiranje nakupa predmeta lizinga« (Gerbec & Košir, 1999, str. 161), ki ga je lizingojemalec sam izbral pri dobavitelju oziroma proizvajalcu in se tudi sam dogovoril za pogoje dobave. V zvezi z interesom in vlogo lizingodajalca je treba opozoriti, da ta prevali večino ali vsa tveganja v zvezi s predmetom lizinga in njegovim dobaviteljem oziroma proizvajalcem na lizingojemalca, vendar nase prevzame tudi velika tveganja, kot so: vloga finančnega nakupa, vloga nosilca finančnih in drugih tveganj, vloga zagotavljanja določenih storitev lizingojemalcu. Ta tveganja lahko lizingodajalec v določenih primerih deloma prenese na dobavitelja oziroma proizvajalca predmeta lizinga (z dogovorom o povratnem nakupu), ali pa zavaruje svoja tveganja z dodatnimi zavarovanji. Interes lizingojemalca je predvsem ekonomske narave; pridobiti pravico uporabe predmeta lizinga in možnost doseči polno amortizacijo. Interes dobavitelja oziroma proizvajalca predmeta lizinga je pri tej vrsti lizinga »prodaja predmeta lizinga, pri kateri dobi celotno kupnino plačano od lizingodajalca« (Gerbec & Košir, 1999, str. 162).

Pri finančnem neposrednem lizingu je tipičen interes in cilj lizingodajalca (in hkrati proizvajalca predmeta lizinga) povečanje prodaje njegovih proizvodov in tržnega deleža glede na konkurente. Pri tej vrsti lizinga (kjer ni vstopa tretje stranke) lizingodajalec kot istočasno dobavitelj oziroma proizvajalec predmeta lizinga »ne more in v določeni meri tudi ne sme prevaliti posameznih vrst rizikov in obveznosti na lizingojemalca« (Gerbec & Košir, 1999, str. 165). Glede vseh pogojev lizinga se pri finančnem neposrednem lizingu stranki dogovorita neposredno med sabo. Ustrezne rešitve za razporeditev pravic in obveznosti enakomerno med lizingodajalca in lizingojemalca (zlasti glede tega, kdo nosi tveganje naključnega uničenja ali bistvenega poškodovanja predmeta pogodbe, obveznost vzdrževanja itd.) najdemo v splošnih načelih OZ¹⁷. Lizingodajalec - dobavitelj oziroma proizvajalec pri finančnem posrednem lizingu in lizingodajalec - finančna ustanova pri finančnem neposrednem lizingu nosita podobna finančna tveganja.

Pri določanju pravne narave pogodbe o finančnem lizingu je potrebno skrbno analizirati namen pogodbenih strank ob sklepanju pogodbe in dejansko ureditev posameznih bistvenih pogodbениh sestavin. Če gre za klasični finančni lizing, je potrebno kot bistveno pogodbeno

¹⁷ 5., 6., 7., 8., 9., 10. itn. člen splošnega dela OZ

sestavino dodati pravico lizingojemalca do odkupa predmeta lizinga ob koncu dogovorjene dobe uporabe za vnaprej dogovorjeno odkupno vrednost. Če pogodba te sestavine ne vključuje, gre za prodajo z lastninskim pridržkom. V primeru, da bi pogodba o finančnem lizingu vsebovala določbo, s katero bi pravno lastništvo predmeta lizinga prešlo na lizingojemalca s sklenitvijo pogodbe, bi šlo za prodajo na obroke, za katero se uporabljajo določila OZ o prodaji na obroke. Pogodba, ki predvideva pridržek lastninske pravice na predmetu lizinga do plačila zadnjega obroka, nakar lastninska pravica avtomatično preide na lizingojemalca, je rabokupna pogodba. Zanj lahko smiselno, vendar ne v celoti, uporabimo določbe od 587. do 618. člena OZ. Pri klasičnem operativnem lizingu je za razliko od finančnega lizinga najlažje in najhitreje ugotoviti, v čem in do kakšne mere pogodba odstopa od zakupne pogodbe, »sicer je takšno pogodbo, po metodi absorpcije, mogoče obravnavati kot zakupno pogodbo« (Gerbec & Košir, 1999, str. 167).

6.3 Lastninska pravica na predmetu

Bistvena razlikovalna sestavina tipične pogodbe o lizingu v primerjavi z drugimi vrstami nominatnih ali inominatnih pogodb je tudi lastninska pravica lizingodajalca na predmetu lizinga, ki je namenjen varovanju ekonomskih interesov in tveganj. Pri finančnem lizingu (posrednem in neposrednem) teorija in praksa ločita med pravnim in ekonomskim lastništvom predmeta lizinga¹⁸ Za pogodbo o lizingu ne moremo šteti pogodbo, kjer že ob sklenitvi preide pravno lastništvo predmeta lizinga na lizingojemalca, zakupnika ali najemnika. Na tem mestu je nujno opozoriti tudi na razlikovanje med pogodbo o lizingu in pogodbo o prodaji z lastninskim pridržkom. OZ v 2. odstavku 520. člena zahteva, da mora imeti pogodba o prodaji z lastninskim pridržkom obliko javno overjene listine, saj v nasprotnem primeru pridržek lastninske pravice nasproti kupčevim upnikom ne učinkuje. Potrebno pa je tudi sprejeti stališče OZ, »da lizingodajalcu v primeru predčasnega razdrtja pogodbe ne more in ne sme pripadati več koristi, kot bi jih imel, če bi se pogodba o lizingu normalno uresničila do konca« (Gerbec & Košir, 1999, str. 170). V primeru predčasne razveze pogodbe s strani lizingodajalca (zaradi lizingojemalčevega neplačevanja oziroma zamude pri plačevanju lizing obrov) je dolžan lizingojemalec dajalcu ne le vrniti predmet lizinga, ampak tudi plačati še neplačane ter vse nezapadle obroke lizinga. To pa omogoča neupravičeno obogatitev lizingodajalca, kljub temu, da je taka sankci ja glede na dejansko škodo lizingodajalca zaradi razdrtja pogodbe nujna in utemeljena in se je lizingodajalci tudi največkrat poslužujejo.

6.4 Določitev vsebine pogodbe med lizingodajalcem in dobaviteljem predmeta lizinga

Ena bistvenih značilnosti, ki prav tako kaže na pravno naravo pogodbe o lizingu, je način njenega nastanka. »Če dobavitelj in dajalec med seboj nista zavezana, gre za čisti finančni lizing. Če dajalec sodeluje z dobaviteljem načrtovano, /.../ gre za tako imenovani dobaviteljski finančni lizing« (Kocbek et. al., 1997, str. 574). Tretja možnost je, da ima lizingodajalec

¹⁸ Več glej Slovenski računovodski standardi 1999.

predmet v lasti že pred prvim stikom z bodočim lizingojemalcem. V takem primeru gre za lizing, ki ni niti tipičen niti finančni in ga Berden (1978, str. 56) imenuje »veletrgovinski, prekupčevalski finančni lizing« (Grilc 1996, str. 169). Hkrati avtor (1996, str. 169) tudi opozarja na prisotnost trgovanja, posredovanja, prekupčevanja pri finančnem lizingu, kar je v nasprotju z njegovim namenom, to je pridobitev ekonomske lastnine na predmetu pogodbe. Pri nastanku pogodbe o lizingu je potrebno večjo pozornost nameniti tudi vsebini in pogojem kupoprodajne pogodbe med lizingodajalcem in dobaviteljem oziroma proizvajalcem. Razlog za to je tveganje začetka prisilne poravnave ali stečaja nad dobaviteljem oziroma proizvajalcem pred dobavo predmeta in po prejemu celotne kupnine od lizingodajalca; ter tveganje morebitnih pravnih napak predmeta lizinga s strani lizingodajalca, če je ta zanje vedel ali bi moral vedeti oziroma je zanje neposredno odgovoren. Praksa je pokazala, da je za vse udeležence najprimerneje, da »lizingojemalec izrecno da soglasje k /.../ sklenjeni kupoprodajni pogodbi med dobaviteljem in lizingodajalcem« (Gerbec & Košir, 1999, str. 171).

Pri operativnem lizingu lizingojemalec običajno nima nobenega vpliva na vsebino in pogoje kupoprodajne pogodbe med lizingodajalcem in dobaviteljem oziroma proizvajalcem predmeta, zato morebitna prealitev odgovornosti iz lizingodajalca na lizingojemalca v zvezi z izbiro predmeta lizinga, njegovim morebitnim poškodovanjem v času uporabe, uveljavljanjem izpolnitvenih, jamčevalnih itd. zahtevkov do proizvajalca ni možna. Pri operativnem neposrednem lizingu je potrebno upoštevati tudi prisilne predpise trgovinskega prava in uzanc ter zakone o varstvu potrošnikov (na primer pri zagotavljanju rezervnih delov).

6.5 Odvisnost višine obrokov od teka časa in stroškov

Odvisnost višine obrokov od teka časa in stroškov je tipično ekonomsko vprašanje z določenimi pravnimi, davčnopravnimi in bilančnimi posledicami. Vsota lizing obrokov ob koncu pogodbenega razmerja občutno preseže uporabno vrednost predmeta, danega v lizing. To je posledica dejstva, da rabnino (najemnino) pri pogodbi o lizingu sestavljajo »amortizacija; stroški financiranja, premije za rizike; samozavarovanje; stroški za storitve dajalca; davčne obveznosti; kijih dajalec prevali na jemalca, in dobiček dajalca« (Kocbek et. al., 1997, str. 576). Iz tega lahko sklepam, daje rabnina (najemnina) odvisna od stroškov in ne od pretečenega časa, za katerega je bil predmet dan v lizing.

Od tega, v kolikšni meri se doba uporabe predmeta lizinga in plačevanje obrokov lizinga približa minimalni ali maksimalno dovoljeni dobi amortizacije, je odvisno, ali gre za operativni ali za finančni leasing. Pri operativnem lizingu je doba najemnine (ravnine) praviloma krajša kot je povprečna amortizacijska doba predmeta lizinga. Kadar je doba uporabe predmeta lizinga enaka dobi amortizacije, potem gre za finančni lizing¹⁹. Z

¹⁹ Tako je finančni lizing opredeljen tudi v 6. členu Zakona o bančništvu (Ur. l. RS, št.7/2003).

gospodarskega vidika govorimo o načelu »*plačaj toliko kot zaslužiš*« (*pay as you earn*), kar pomeni, da predmet lizinga sam omogoča lizingojemalcu odplačevanje stroškov uporabe tuje/lizingodajalčeve stvari. Še en dokaz, da so dajatve strank pogodbe o lizingu (v nasprotju z najemno pogodbo) v koleraciji s stroški lizingodajalca, je dejstvo, da se v primeru podaljšanja pogodbe o lizingu (tu mislim predvsem na finančni lizing) višina posameznih obrokov (zaradi manjših finančnih tveganj lizingodajalca) »zmanjša. To pomeni, da se pri lizingu celotna finančna obremenitev ne poveča v koleraciji s podaljšanjem trajanja pogodbe« (Grilc, 1996, str. 173).

7 PREDNOSTI IN SLABOSTI LIZINGA

Področje lizinga se zaradi odzivov na potrebe gospodarstva in zakonodajnih sprememb nenehno razvija. Oblike, ki jih lizing prevzema, so iz leta v leto bolj raznovrstne, kar razlike v razumevanju lizinga le še povečuje. Vsak mora, preden se odloči za lizing, preveriti vse možne dejavnike, ki lahko negativno ali pozitivno vplivajo na njegovo odločitev. V nadaljevanju bom na kratko opisala prednosti in slabosti lizinga za lizingojemalca in lizingodajalca. Podrobno jih obravnavajo številni avtorji. Med prednostmi kot najpomembnejše izpostavljajo naslednje:

- Povečevanje likvidnosti lizingojemalca. Lizing je dodatni vir financiranja, ki ne zahteva od lizingojemalca nobenih drugih začetnih izdatkov, razen prvega obroka rabnine (najemnine) (Soper, Munro in Cameron 1993, str. 6).
- Omogoča do 100-odstotno financiranje naložb. Začetni stroški investicije so nižji, saj je potrebno angažirati manj lastnih sredstev kot pri najemanju kredita (Bogdanovič, 1997, str. 7), ki običajno del skupnih stroškov naložbe ne pokriva. Obroke za lizing pa lizingojemalec odplačuje iz prihodka, ki gaje ustvaril z uporabo.
- Lizing obroki za lizingojemalca predstavljajo stroške obratovanja in znižujejo osnovo za plačilo davka (Bogomolec, 1996, str. 11). Lizingodajalec lahko davčne ugodnosti, ki izhajajo iz njegovega lastništva nad predmetom lizinga v celoti ali deloma prepusti lizingojemalcu, v obliki manjših lizing obrokov.
- Kreditna sposobnost podjetja se ne zmanjšuje, saj podjetje ne potrebuje visokih gotovinskih plačil (Bogomolec, 1996, str. 11).
- Večja možnost prilagoditve pogodb o lizingu specifičnim potrebam lizingojemalca, kar omogoča večjo fleksibilnost lizinga.
- Večja odprtost lizingojemalca do novih tehnologij. Lizing omogoča hitro reagiranje na spremembe na trgu z novimi naložbami, ki zagotavljajo stik z najnovejšimi tehnološkimi dosežki. V samo pogodbo o lizingu se lahko s posameznimi določbami prenese tveganje tehnološkega zastarevanja predmeta lizinga z lizingojemalca na lizingodajalca. Lizingojemalec lahko, če je v pogodbi tako dogovorjeno, ob hitrem tehnološkem zastarevanju opreme le-to zamenja za novejšo in se tako vseskozi prilagaja spremembam na trgu. S tem je njegov problem, kako ostati v koraku z nenehno spreminjajočo se tehnologijo, učinkovito rešen.

- »Plačilo lizing obrokov pomeni čvrsto in redno obveznost« (Car, 1997, str. 8) lizingojemalca, kar mu odpravi negotovosti glede bodočih stroškov in omogoča lizingojemalcu natančnejše načrtovanje denarnih tokov in ostalih poslovnih dogodkov.
- Lizingodajalec obdrži lastninsko pravico na predmetu pogodbe, kar omogoča hitro in enostavno izpeljavo lizinga. Istočasno mu to olajša reševanje nastalih problemov in mu zagotavlja varen in močan položaj.
- Širjenje obsega poslovanja lizingodajalca, ki si s sklepanjem pogodb o lizingu pospešuje prodajo in odpira vrata na nove trge.

Poleg prednosti ima lizing tudi slabosti, med katerimi je potrebno opozoriti na naslednje:

- »Lizing je ponavadi dražji od nakupa, zato mora lizingojemalec skrbno pretehtati odločitev o obliki financiranja« (Stepan, 2000, str. 41). Izvršena plačila presegajo nabavno vrednost predmeta tudi do 50 odstotkov, če gre za uporabo sredstev z daljšo življenjsko dobo. To je bistvenega pomena, ko se uporabnik odloča med nakupom, lizingom in posojilom.
- Lizingojemalec ne sme posodabljati predmeta, ki gaje vzel v lizing brez odobritve lizingodajalca, razen, če ni v pogodbi tako dogovorjeno.
- Lizingojemalec navadno nima zadostnih informacij o prednostih, slabostih, storitvah, višinah lizing obrokov itn., kar dostikrat izkoristi lizingodajalec in napiše pogodbo o lizingu v svojo korist.
- »Pogodba o lizingu je običajno toga tako glede roka kot glede velikosti lizing obroka in možnosti prekinitve lizinga, kar neugodno vpliva na poslovne odločitve lizingojemalca« (Car, 1997, str. 9).
- Nejasna ekonomska in pravna razmerja med udeleženci pogodbe o lizingu, česar so deloma krivi še vedno nejasni davčni predpisi.
- Problematičen ekonomsko-finančni in pravni položaj posameznih udeležencev pogodbe o lizingu (zlasti pogodbe o finančnem lizingu), če pride do začetka stečaja nad lizingodajalcem. V tem primeru je večinska opredelitev teorije in sodne prakse (Prelič, 1997, str. 604), daje pogodba o lizingu blizu pravilom o zaukupu (najemu).
- Lizing na eni strani odpira nove poti zaslužka, povečuje likvidnost in fleksibilnost ter omogoča proizvodno specializacijo. Na drugi strani pa pri pogodbi o lizingu prihaja do nevarnosti. Dostikrat smo namreč pričali, da lizingodajalec izkoristi svoj nadrejeni ekonomski položaj in prisili nasprotno stranko, da sklene zanjo neugodno pogodbo o lizingu. Za vse, ki se nameravajo odločiti za sklepanje tovrstnih poslov, je priporočljivo, da najprej primerjajo možne vire financiranja, skrbno premislijo glede donosnosti te investicije in se pazljivo pogajajo o pogodbениh določilih.

8 OSNOVNA RAZLIKA MED LIZINGOM IN POSOJILOM

Pri kreditni pogodbi je kreditodajalec upravičen, da dobi od kreditodajalca tisto, kar je dal, to je glavnica z obrestmi, pri lizingu pa daje lizingodajalec lizingojemalcu v uporabo stvar, ne pa

denar. Dejstvo, da se predmet v času trajanja pogodbe izčrpava oz. popolnoma izčrpa (delno ali popolno amortizira), onemogoči istovrstno ali enako kakovostno vrnitev.

Lizing in kredit se razlikujeta tudi v pojmovanju pravnega lastništva nad predmetom lizinga oz. predmetom, kupljenim na kredit. Pri lizingu je pravni lastnik predmeta lizinga lizingodajalec vse do trenutka odplačila vseh obveznosti do lizingodajalca. Pri kreditni pogodbi pa jemalec kredita postane lastnik predmeta, katerega kupi na podlagi sredstev kredita, takoj. Zaradi tega obstaja poglobljena razlika med lizingom in kreditom v načinu zavarovanja predmeta lizinga oz. predmeta, kupljenega na podlagi kredita. Pri lizingu že sam predmet lizinga predstavlja zavarovanje²⁰ v dobi trajanja lizinga, zato ni dodatnih stroškov zavarovanja. Pri kreditni pogodbi pa kreditodajalec svojo terjatev zavaruje še posebej, kajti kot sem že prej omenila, kreditodajalec ni pravni lastnik predmeta, kupljenega na podlagi kredita zavarovano s hipoteko oz. zastavo na predmetu, kupljenem na podlagi kredita.

Razlika med lizingom in kreditom je tudi **v obsegu lastnih sredstev**, ki jih jemalec pri nakupu samofinancira. Pri lizingu je potrebno manj lastnih sredstev kot pri kreditu, odvisno sicer od vrste lizinga, toda največ do 30%.

8.1 Prednosti lizinga pred posojilom

Vedno večja konkurenca sili lizing hiše k fleksibilnosti pri sklepanju lizing poslov, kar je privedlo do večjega prilagajanja posebnim zahtevam in individualnega obravnavanja komitentov kot katerakoli druga oblika financiranja. Sem sodi tudi čim hitrejša in enostavnejša izvedba vseh administrativnih postopkov, ki so potrebni za sklenitev pogodbe o lizingu, vključno s podpisom pogodbe pri lizingodajalcu ali samem prodajalcu, ki ga izbere lizingojemalec. Za potencialnega komitenta je nedvomno pomembna izognitev inflacijski negotovosti, s katero se je prebivalstvo spopadalo v preteklih desetletjih. Zato lizing hiše sklepajo s svojimi komitenti ti. dolgoročne pogodbe o lizingu na podlagi devizne klavzule. V omenjenih pogodbah so vse finančne obveznosti nominirane v trdni tuji valuti, npr. EUR, CHF idr., tako da se višina lizing obroka do izteka pogodbe ne spreminja. S tem komitentom omogočimo, da lahko v dobi lizinga čim natančneje načrtujejo svoje izdatke, ki jih bodo morali namenjati za plačevanje obveznosti do lizingodajalca.

8.2 Vrednostna primerjava med finančnim lizingom in bančnim posojilom

Podatki ter izačuni, ki so predstavljeni so pridobljeni na podlagi dejstva, da se za nakup avtomobila zanima fizična oseba z dobo odplačevanja 60 mesecev oziroma 5 let. Ob predpostavki, da se kupec zanima za nakup avtomobila nižjega razreda, sem pripravila primerjavo me stroški začetnega postopka, posameznimi obroki ter končnim preplačilom.

²⁰ Pri tem bi opozorila na to, da je zavarovanje v veliki meri odvisno od vrste predmeta lizinga. Pri financiranju vozil se tudi pri lizingu zahteva osnovno in kasko zavarovanje, pri opremi zavarovanje kraje in požara idr.

Dejstvo, da je pri nakupu avtomobila z lizingom potrebno imeti vsaj 20% lastnih sredstev, sem temu primerno tudi vzela višino posojila.

Tabela 2 : Primerjava med bančnim posojilom in finančnim lizingom²¹

	LIZING	POSOJILO LASTNIMI SREDSTVI	Z POSOJILO BREZ LASTNIH SREDSTEV
Znesek	7000 €	7400 ²² €	9.515 ²³ €
Lastna sredstva	2000 €	2000 €	0
Stroški	90 €	148,00 €	190,39 €
Zavarovalna premija	0	248,11 €	319,02 €
Vplačilo na začetku	2090 €	0	0
Izplačilo	x	7.003,89 €	9005,68 €
Obrok	144,46 €	148,21 €	190,58 €
Doba	60	60	60
EOM	9,7136 % ²⁴	10,28% ²⁵ €	10,28%
Preplačilo	1667,6 €	1888,7 €	1919 €
Skupaj vsa plačila	10.757,60 €	10892,6 €	11434,8 €

Vir: Priloga 1,2,3.

Primerjava med obema pokaže da imata obe vrsti financiranja svoje prednosti. Prednost posojila je predvsem v tem, da ne potrebujemo lastne udeležbe, kar lahko predstavlja kar veliko finančno breme, vsaj na začetku. So pa pri lizingu mesečni obroki nekoliko nižji kot pri bančnem posojilu. Tudi glede zavarovanj imata obe obliki svojo specifiko. Pri lizingu je lizingodajalec lastnik avtomobila in tega ni potrebno dodatno zavarovati, medtem ko pri posojilu obstajajo različne oblike zavarovanja (poroštvo, hipoteka itd..).

²¹ Izhajam iz cene avtomobila, ki znaša 9000€. Da bi prišla do čimbolj realnih in primerjalnih podatkov sem vzela dve različni višini posojila, da bi lahko prišli do nakupa avtomobila za 9000 €. Pri znesku posojila v višini 7000€ sem predpostavila, da ima kupec svojih lastnih sredstev v znesku 2000 €, kajti le tako bo lahko kupil avtomobil. Ponudba je pripravljena zgolj informativno.

²² Od zneska 7400€ odštejemo vse stroške in zavarovanje ter dobimo višino posojila, ki ga potrebujemo za nakup avtomobila.

²³ Od zneska 9515€ odštejemo vse stroške in zavarovanje ter dobimo višino posojila, ki ga potrebujemo za nakup avtomobila.

²⁴ Izračunane obveznosti na ponudbi se lahko spremenijo v primeru spremembe obrestnih mer na mednarodnem denarnem trgu (EURIBOR, LIBOR).

²⁵ Efektivna obrestna mera (EOM) je informativnega značaja. Izračun EOM upošteva pogoje, veljavne na dan izračuna kredita, in izplačilo oz. nakazilo kredita v enkratnem znesku na zadnji dan v mesecu, v katerem je opravljen izračun.

Trenutno je ugodnejša izbira finančni lizing, vendar moremo upoštevati prednosti in slabosti obeh vrst financiranja. Izbira med obema pa je vedno odvisna od posameznika, kajti tako banka kot lizing hiša bosta ponudili bolj prilagojene pogoje.

9 SKLEP

Lizing predstavlja alternativno obliko financiranja premičnin in nepremičnin, pri kateri jemalec lizinga predmet lizinga uporablja, predmet lizinga pa je do odplačila lizinga v lasti lizingodajalca. Zgodovina lizinga je dolga in bogata. Pri nas se je začel pospešeno uveljavljati z osamosvojitvijo in gospodarskim razcvetom. Vedno večji obseg investicij v naložbe in gospodarska rast kažeta na dejstvo, da lizing pri nas še ni izkoristil vseh razvojnih potencialov.

V svojem zaključnem delu sem opredelila lizing skozi njegove najosnovnejše postulate, ter s kvalitativno analizo prikazala razliko pri financiranju premičnine z lizingom ali s kreditom. Prikazan je bil razvoj lizinga skozi zgodovino, kakor tudi poskusi njegove opredelitve, konceptualizacije ter razdelitve. Skozi pripravo zaključne naloge sem prišla do naslednji sklepov in ugotovitev.

Finančni lizing gotovo sodi med najbolj razširjene oblike financiranja in daje lizingojemalcu možnost, da dolgoročno pridobi vozilo na podlagi mesečnih plačil. Lizingojemalec ima pravico do uporabe vozila, lizingodajalec pa obdrži lastninsko pravico nad vozilom, ki lahko ob koncu pogodbenega obdobja preide na lizingojemalca ali pa ne. Za uporabo vozila plačuje lizingojemalec lizing obroke. Običajno se lizingojemalec že ob sklepanju pogodbe odloči, da bo vozilo ob koncu pogodbenega obdobja odkupil.

Pri osnovni obliki finančnega lizinga je višina posameznih obrokov, tudi odkupnega, celotno obdobje financiranja enaka. Finančni lizing plus je posebna oblika finančnega leasinga, kjer je odkupni obrok nekoliko višji, ne presega pa predvidene tržne vrednosti vozila ob koncu financiranja, zaradi česar so ostali lizing obroki bistveno nižji.

Operativni lizing se kot oblika financiranja vse bolj uveljavlja tudi pri nas. Posebej zanimiva je za tiste, ki želijo vozilo zgolj uporabljati, ne zanima pa jih nakup po poteku lizing pogodbe. Osnova za izračun višine posameznega obroka oz. najemnine je razlika med vrednostjo vozila ob sklenitvi pogodbe in predvideno tržno vrednostjo istega vozila ob zaključku pogodbenega razmerja. Za oceno bodoče tržne vrednosti vozila je pomembno trajanje lizing pogodbe in predvideno število prevoženih kilometrov, seveda pa lizingodajalec predvideva normalno rabo in vzdrževanje vozila. Ob koncu najema lizingojemalec vozilo enostavno vrne ali pa si s predkupno pravico zagotovi možnost nakupa vozila po izteku pogodbenega razmerja po vnaprej znani vrednosti.

Najosnovnejša razlika med lizingom in bančnim posojilom je lastništvo in način temeljnega zavarovanja. Pri posojilu posojiljemalec takoj postane tako pravni kot ekonomski lastnik predmeta financiranja, medtem ko pri lizingu lizingojemalec ohranja ekonomsko lastništvo, lizingodajalec pa pravno lastništvo, ki se na lizingojemalca prenese šele po končanem odplačevanju. Preostale bistvene razlike, kvalitativne in kvantitativne, so tudi prilagodljivost potrebam in željam strank, v številu neposredno udeleženih v posamezen posel, v sami ceni financiranja ter načinu in možnosti izterjave zapadlih dolgov. Stroški, ki se nanašajo na pridobitev finančnih virov prek obravnavanih oblik financiranja, se razlikujejo tako po specifikaciji kot tudi višini, pa tudi med istovrstnimi in raznovrstnimi ponudniki financiranja.

Skladno z namenom moje zaključne naloge bi sedaj morala podati sklep o ustreznosti posamezne oblike financiranja. Vendar bom odločitev raje prepustila slehernemu posamezniku. Kajti na to odločitev vpliva ogromno dejavnikov, kot na primer finančna sposobnost odplačevanja, namen nakupa določene nepremičnine, preference med klasičnim bančnim posojilom in modernejšimi metodami financiranja ter mnogo drugih povsem osebnih dejavnikov.

Iz kvantitativne analize, ki sem jo naredila v 8.2 poglavju, lahko sklepamo na to, da je lizing ustrežnejša oblika financiranja. Ne smemo pa pozabiti na obrestno in valutno tveganje, ki ju vsebuje lizing posojilo.

Tudi pogodba o lizingu je vsekakor zanimiva kategorija modernega gospodarstva, ki dela težave zakonodajalcem povsod po svetu. Novi obligacijski zakonik OZ, tako kot prejšnji zakon o obligacijskih razmerjih ZOR, pogodbo o lizingu in njej podobne moderne kontrakte avtonomnega prava ne regulira in s tem pušča odprt njen nadaljnji razvoj.

LITERATURA

1. Abraham, M.G. & Giddy, I.H. (1983). *International Finance Handbook*. New York: John Wiley and Sons.
2. Amembal P.S & Halladay, D.S. (1995). *Equipment Leasing*. Salt Lake City, Utah, USA: Publishers Press.
3. Berden, A. (1977a). *Pravni problemi pogodbe o leasingu*. Maribor: Višja pravna šola
4. Berden, A. (1977b). *Pogodba o leasingu*. Ljubljana: Univerzum.
5. Berden, A. (1978). *Pogodba o leasingu: pojem, definicija in pravna narava*. *Pravnik* 32 (7-9), 229-242.
6. Berk, A., Peterlin, J. & Ribarič, P. (2005). *Obvladovanje tveganja: skrivnosti celovitega pristopa*. Ljubljana: GV založba.
7. Blagojevič, S. (1973). *Lizing kao savremeni metodi investicionog finansiranja*. *Finansije* 73 (5-6), 221-233.
8. Bogdanovič, N. (1997). *Leasing in približevanje Evropski uniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
9. Bogomolec, R. (1996). *Računovodski vidiki spremljanja leasing poslov*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
10. Car, I. (1997). *Lizing kot način financiranja z analizo stroškov ter pravnim vidikom*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
11. Clark, T. (1985). *Leasing Finance*. London Euromoney Publications PLC: Nestor House.
12. Clark, T. (1990). *Leasing Finance*. London Euromoney Publications PLC: Nestor House.
13. Filipič, J. (1973). *Leasing kot nova oblika vstopa na tržišče*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
14. Gent, R. & Grant, D. (1992). *Asset Finance and Leasing handbook*. New York: Woodhead-Faulkner.

15. Gerbec, F & Košir, B. (1999). *Pogodbe o leasingu : vzorčne pogodbe in komentar*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
16. Graddy, D. B. & Spencer, A. H. (1990). *Managing commercial banks: community, regional and global*. Englewood Cliffs (N.J.): Prentice – Hall International.
17. Grilc, P (1993). *Pravna narava pogodbe o leasingu*. Zbornik znanstvenih razprav – LII. Letnik. Ljubljana: Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Uradni list RS, 1993, str. 67-90.
18. Grilc, P. (1996). *Moderni tipi pogodb avtonomnega gospodarskega prava*. Gospodarski vestnik.
19. Habjan, B. (1991). *Praktična uporaba leasinga*. Gospodarski vestnik, 49 (3), 62-64.
20. Hrastelj, T. (1987). *Mednarodno poslovanje*. Ljubljana : Gospodarski vestnik.
21. Kocbek, M., Grilc, P., Kranjc, V., Mramor, D., Koletnik F. & Oder, M. (1997). *Pravni, ekonomsko-finančni, računovodsko in prometnodavčni vidiki finančnega leasinga*. Podjetje in delo: revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo 23 (5), 569-602.
22. Končina, M. (1997). *Pregled bančnih tveganj*. Gospodarski vestnik 46 (5), 93-94.
23. Lipold, J. (2002). *Pogodba o leasingu*. Ljubljana: Pravna fakulteta.
24. Lüssi, dr. P. (1966). *Das Leasing – Geschäft*. Zürich: Organisator.
25. Medicus, D. (1985). *Schuldrecht – Besonderer Teil*, 2. Aufl.. München: Beck.
26. Prelič, S. (1997). *Nekateri učinki stečajnega postopka na pogodbo o leasingu*. Podjetje in delo: revija za gospodarsko, delovno in socialno pravo 23 (5), 603-612.
27. Ribnikar, I.(1994). *Denar, denarna politika in bančni sistem*. Bančni vestnik, 43 (1-2), 13-18.
28. Rosenberg, dr. L. (1974). *Ugovor o leasingu*. Zagreb: Ugovori avtonomnog privrednog prava.
29. Simić, P. (1989). *Leasing: ugovor o leasingu u inozemnom, međunarodnom in našem trgovačkom privrenom pravu: pojam, razvoj u svijetu i u našoj zemlji*. Zagreb: Informator.

30. Soper, D.R., Munro, R.M. & Cameron, E. (1992). *The Leasing handbook*. London: McGraw-Hill, 1993
31. Stepan, V (2006). *Analiza leasinga v Sloveniji*. Diplomsko delo. Ljubljana
32. Van Horne, J.C. (1981). *Financial management and policy*. Englewood Cliffs (N.J.): Prentice-Hall.

VIRI

1. *Analysis of Equipment Leasing Contracts*. (1984) New York: United Nations Centre of Transnational Corporations.
2. *Finančni lizing*. Najdeno 24. aprila 2008 na spletnem naslovu <http://www.hypo.si/si/cms/Leasing/home.nsf>
3. *History of leasing*. Najdeno 24. aprila 2008 na spletnem naslovu http://www.leasing.ru/en/benefit/leasing_history
4. Penko Natlačen M. (2001). Pogodba o leasingu. Najdeno 13. marca 2008 na spletnem naslovu http://www.gzs.si/slo/storitve/poslovne_informacije/pravna_podrocja_in_predpisi/gospodarske_pogodbe
5. Slovenski inštitut za revizijo (1997, 1999) *Slovenski računovodski standardi (SRS)*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
6. Stališča in pojasnila Slovenskega inštituta. (1999) *Stališče I. Finančni najem*. Slovenski inštitut za revizijo, objavljeno v SRS, 1999. Stališče je sprejel Slovenski inštitut za revizijo na seji 4.7.1994.
7. Šinkovec, dr. J. & Tratar, B. (2001). *Obligacijski zakonik (OZ)*. Lesce: Oziris.
8. *The History of Equipment Leasing*. Najdeno 24. aprila 2008 na spletnem naslovu http://www.leasegenie.com/History_of_Leasing.html
9. *Zakon o bančništvu*. 2003 Uradni list RS, (št. 7/03, 23.1.2003).
10. *Zakon o obligacijskih razmerjih*. Uradni list SFRJ, (št.29/78., 30.3.1978)

11. *Zakon o davku na dodano vrednost*. Uradni list RS, (št. 117/06., 16.11.2006)

PRILOGE

Priloga 1: Finančni lizing za fizične osebe

Ponudba: Finančni lizing za fizične osebe - osebna vozila

Naredite si svojo osebno ponudbo

S spodnjim izračunom si lahko v nekaj trenutkih sami izdelate informativni izračun za lizing po vaših željah. Na enostaven način, z nekaj kliki, lahko med različnimi oblikami financiranja izberete vam najustreznejšo.

- MPC predmeta lizinga (z DDV-jem): EUR
- Polog: EUR
- Trajanje (v mesecih):
- Dinamika:
-

Rezultati		
Cena predmeta	9.000,00 EUR	2.156.760,00 SIT
Polog	7.000,00 EUR	1.677.480,00 SIT
Manipulativni stroški	90,00 EUR	21.567,60 SIT
Število lizing obrokov	60	
Lizing obrok	41,27 EUR	9.889,94 SIT
Vsa plačila na začetku	7.090,00 EUR	1.699.047,60 SIT
Skupaj vsa plačila	9.566,20 EUR	2.292.444,17 SIT
Efektivna obrestna mera	11,2816%	
Obrokov na leto	12	

Zneski navedeni v SIT so preračunani po menjalnem tečaju (1 EUR= 239,64 SIT).

POJASNILA K INFORMATIVNI PONUDBI:

V informativni ponudbi so zajeta vsa vplačila iz naslova financiranja. 20% DDV na vsa vplačila je vključen v ponudbi.

Zneski so normirani v valuti EVRO (EUR). Izračunane obveznosti na ponudbi se lahko spremenijo v primeru spremembe obrestnih mer na mednarodnem denarnem trgu (EURIBOR, LIBOR).

Lizingojemalec mora ob sklenitvi pogodbe, pred prevzemom vozila plačati še stroške registracije in zavarovanja, kar ni vsebovano v zgoraj navedenih postavkah (največ 2% odbitna franšiza in zavarovanje proti kraji).

Zavarovanje financiranja: lastninska pravica na predmetu financiranja do plačila zadnjega obroka, menice, ostalo po dogovoru.

Predmet lizinga je pravna last lizingodajalca, ekonomski lastnik pa je lizingojemalec.

Prenos lastništva se izvrši s poplačilom vseh obveznosti (zadnji obrok).

Ponudba je informativna in se lahko prilagodi vašim željam in potrebam, v odvisnosti od ponujenih zavarovanj ter ocene vaše bonitete.

Vir: http://www.hypo.si/si_cms/Leasing/home.nsf

Priloga 2: Avto kredit 1

Ponudba: Avto kredit - EUR

- Znesek posojila: EUR
- Anuiteta: EUR
- Doba v mesecih:
- Zavarovanje kredita:
 - Hipoteka
 - Zavarovanje: ▼
- Komitent:
 - Da
 - Ne
-

Izračun na datum 29.04.2008

Kredit	7.400,00 EUR
Zavarovalna premija	248,11 EUR
Stroški odobritve	148,00 EUR
Izplačilo	7.003,89 EUR
Anuiteta	148,21 EUR
Doba	60
Obrestna mera	7,481%
Skupna efektivna obrestna mera *	10,28%

Obrestne mere

Doba (mesecev)	Obrestna mera
do 96	2,75%

[Dokumenti za vlogo kredita](#)

* Efektivna obrestna mera (EOM) je informativnega značaja. Izračun EOM upošteva pogoje, veljavne na dan izračuna kredita, in izplačilo oz. nakazilo kredita v enkratnem znesku na zadnji dan v mesecu, v katerem je opravljen izračun.

Vir: <http://www.hypo.si/si/cms/Leasing/home.nsf>

Priloga 3: Avto kredit 2

Ponudba: Avto kredit - EUR

- Znesek posojila: EUR
- Anuiteta: EUR
- Doba v mesecih:
- Zavarovanje kredita:
 - Hipoteka
 - Zavarovanje: ▼
- Komitent:
 - Da
 - Ne
-

Izračun na datum 29.04.2008

Kredit	9.515,00 EUR
Zavarovalna premija	319,02 EUR
Stroški odobritve	190,30 EUR
Izplačilo	9.005,68 EUR
Anuiteta	190,58 EUR
Doba	60
Obrestna mera	7,481%
Skupna efektivna obrestna mera *	10,28%

Obrestne mere

Doba (mesecev)	Obrestna mera
do 96	2,75%

[Dokumenti za vlogo kredita](#)

* Efektivna obrestna mera (EOM) je informativnega značaja. Izračun EOM upošteva pogoje, veljavne na dan izračuna kredita, in izplačilo oz. nakazilo kredita v enkratnem znesku na zadnji dan v mesecu, v katerem je opravljen izračun.

Vir: <http://www.hypo.si/si/cms/Leasing/home.nsf>

Priloga 4: Potrebna dokumentacija za lizing

Premičnine

Kaj potrebujete?	Kje dobite?
izpolnjen vprašalnik	
predračun dobavitelja predmeta financiranja, naslovljen na sedež naše družbe	DOBAVITELJ
fotokopija osebnega dokumenta	
fotokopija bančne kartice	
fotokopija potrdila Davčne uprave Republike Slovenije o davčni številki	
fotokopija zadnjega izpiska iz banke o prometu na transakcijskem računu	BANKA
potrdilo o redni zaposlitvi in potrdilo o povprečnem prejemku iz naslova plače iz preteklih treh mesecev (3 plačilne liste)	DELODAJALEC
potrdilo o znesku administrativnih prepovedi na vaše osebne prejemke	DELODAJALEC

Vir: <http://www.hypo.si/si/cms/Leasing/home.nsf>